

LAUSUNTO

Helsinki 14.5.2014

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNTA

Eduskunta

Viite: Asiantuntijakuuleminen sosiaali- ja terveysvaliokunnassa 20.5.2014

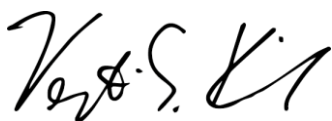
Asia: Hallituksen esitys (HE 52/2014 vp) eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain muuttamisesta

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 195 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäseninä 66 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Liitteenä SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n lausunto yllä mainitussa asiassa.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Anna Järvinen, anna.jarvinen@soste.fi, puh. 050 586 5677

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Society for Social and Health

www.soste.fi

1. SOSTE pitää myönteisenä nyt annetun hallituksen esityksen pyrkimystä asumistuen selkiennyttämiseen ja yksinkertaistamiseen

SOSTE pitää kannatettavana asumistukilain kirjoittamista kokonaan uudelleen sen selkiyttämiseksi. Lain selkeyttäminen auttaa asiakasta hahmottamaan tuen myöntöperusteita sekä jo etukäteen arvioimaan saamansa tuen määrää. Se helpottaa myös tuen myöntämistä ja vähentää takaisinperintöjä.

Asumistuella valtio alentaa pienituloisten asumismenoja niin, että asumiskulut eivät muodosta kohtuutonta raskautta, ja myös pienituloisille turvataan kohtuullinen asumistaso. Nykyään asumistukea saavat erityisesti yksin asuvat työttömät ja yksinhuoltajat. Se on myös huomattava lapsiperheiden tuki.

Nykyinen asumistukilaki on vuodelta 1975 ja siihen on tehty lukuisia muutoksia sen voimassaoloaikana. Pitkin matkaa tehtyjen muutosten vuoksi asumistukijärjestelmä on varsin mutkikas. Asumistuessa hyväksyttävien enimmäisasumismenojen määrittely on monimutkaista ja se on vaikuttanut epätarkoituksenmukaisesti asumisvaihtoehtoja karsien.

Asumistuen taso on jäänyt jälkeen vuokratason kehityksestä. Vaikka lakiin on tehty muutoksia tavoitellen toimeentulotuen tarpeen vähentämistä, on asumistuessa hyväksyttävä vuokrataso jäänyt yhä enemmän siitä vuokratasosta, joka toimeentulotukea myönnettäessä on katsottu tarpeellisen suuruiseksi. Käytännössä esimerkiksi työmarkkina- ja asumistukea saavalla henkilölle yleisesti syntyy oikeus toimeentulotukeen. Näin tilapäiseksi avuksi tarkoitetulla toimeentulotuella paikataan ensisijaisten etuuksien puutteita. Hallituksen kehysriihen päätös jäädyttää sosiaaliturvan indeksejä lisää entisestään asumistuen tason jälkeenjääneisyyttä.

1.1 Kokonaisvuokraan siirtyminen ja omavastuuosuuksien määrittelyn selkeyttäminen ovat kannatettavia muutoksia

Nykyään asumistuessa hyväksyttävään vuokratasoon vaikuttavat asunnon neliövuokra ja pinta-ala. Hyväksyttävään neliövuokraan vaikuttaa asunnon sijainti, mutta myös asunnon ominaisuudet (koko, valmistumis- ja perusparannusvuosi ja varustetaso). SOSTE kannattaa esitystä kokonaisvuokraan siirtymisestä. Tällöin hyväksyttävien asumismenojen tasoon vaikuttavat vain asunnon sijainti ja ruokakunnan koko. Tuen myöntäminen helpottuu ja asiakkaiden on helpompi arvioida mahdollisuuksiaan saada asumistukea ja he voivat vapaammin valita asuntonsa pohtimatta asumistuen rajoituksia.

Luonnoksessa esitetään omavastuiden määrittelyn yksinkertaistamista niin, että omavastuuosuustaulukoista luovutaan ja tuloista johtuva omavastuu laskettaisi jatkossa yhdellä kaavalla. Omavastuussa otettaisiin huomioon ruokakunnan koko ja rakenne. SOSTE pitää myönteisenä omavastuun määrittelyn selkeyttämistä. Esityksessä arvioidaan, että nykyiset

omavastuuosuudet eivät nouse ja tuet pääosin hieman kasvavat. Myönteistä on, että muutoksen arvioidaan lisäävän tukea erityisesti lapsiperheillä. Lasten riittävän elintason turvaamiseen tulee etuusjärjestelmiä kehitettäessä kiinnittää huomiota.

1.2 Muut muutokset

Ruokakunnan yhteenlaskettujen tulojen määrittelyssä positiivista on, että lakiin kirjataan, että alaikäisten lasten tuloja ei oteta huomioon. Vaikka lasten tulot ovat vaikuttaneet vain pieneen osaan talouksia, on hyvä, että laissa huomioidaan, että alaikäisten ei tarvitse esim. kesätyötuloillaan osallistua perheen elättämiseen.

Asumistuen laskennassa hakijoiden tuloista tehtävä 300 euron ansiotulovähennys on myönteinen uudistus. Se kannustaa osaltaan työntekoon sallimalla pienet ansiotulot.

Pysyvän kuukausitulon käsitettä ehdotetaan selkiinnyttävän niin, että tukea myönnettäisiin ensisijaisesti jatkuvien tulojen perusteella. Jatkuvana tulona pidettäisiin vähintään kolme kuukautta kestävästä yhdenjaksoisista kuukausituloista. Jos nykyään vakiintunut käytäntö tarkastella tuloja viiden kuukauden mittaisen jatkuvan tulon mukaan lyhennetään kolmeen kuukauteen, voi tämä tarkoittaa opiskelijoiden kohdalla esimerkiksi kolmen kuukauden kesätyöpestein perusteella tosiasiallista tulotasoa korkeampaa tulojen määrittelyä. Pysyvän tulon määrittelyn tulisi joustaa kausiluontoista tai muuten pätkittäistä työtä tekevien kohdalla niin, että tulojen määrittely vastaisi mahdollisimman hyvin heidän todellisia tulojaan, eikä aiheuttaisi toistuvia tulotarkistuksia.

Asumistuen tulotarkistusta edellyttävien tulorajojen korottaminen on kannatettavaa. Myönteinen muutos on myös se, että palkansaaja voi ansaita yhden kuukauden muuttanutta tuloa, ennen kuin tuki tarkistetaan. Nämä muutokset osaltaan kannustavat työn vastaanottamiseen ja tukevat työt aloittaneen henkilön taloudellisen tilanteen hallintaa, ennen kuin tämä on saanut ensimmäisen palkkansa.

1.3 Yleisen asumistuen ja eläkkeen saajan asumistuen yhteensovituksen selkeyttäminen

SOSTE kannattaa esitettyä muutosta eläkkeen saajan asumistuen sitomisesta eläkkeen saamiseen. Muutoksen myötä yleisen asumistuen piiriin siirtyisi lähinnä lapsiperheitä. Suurimmalla osalla tuen arvioidaan hieman nousevan nykyisestä. Muutosten arvioidaan kuitenkin olevan kohtuullisen pieniä, suurimmalla osalla vähennys tai lisäys olisi enimmillään 50 euroa kuukaudessa.

2. Ehdotetut uudistukset ovat oikean suuntaisia, mutta mahdollisimman kustannusneutraalisti toteutettu uudistus ei juurikaan paranna pienituloisten taloudellista asemaa

Ehdotetut muutokset selkeyttävät asumistukijärjestelmää ja helpottavat näin tuen hakemista ja myöntämistä, mikä on myönteinen kehityssuunta. Hallitusohjelmassa luvataan, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevien taloudellista toimeentuloa parannetaan. Tätä lupaus vasten tulisi asumistuen uudistus toteuttaa niin, että kenenkään tuki ei nykyisestä tasostaan ainakaan laskisi.

Uudistukset muuttavat asumistuen määrää suurimmalla osalla tuen saajista. Suurimmalla osalla tuen arvioidaan nousevan hieman tai pysyvän ennallaan. Suurimpia voittajia ovat lapsiperheet. Useammalla kuin joka neljännellä tuki kuitenkin laskee. Luonnokseen ei esitetä arviota, keitä nämä uudistuksessa häviäjät ovat. Tämä tieto olisi hyvä esityksestä löytyä, kun sen vaikutuksia pyritään arvioimaan. Kun tiedetään, että lapsiperheiden lisäksi asumistukea saavat yleisesti yksinasuvat työttömät, voi tuen laskun olettaa koskettavan heitä.

Asiakkaiden asumismenojen arvioidaan mahtuvan asumistukeen hyväksyttävien rajojen sisäpuolelle jonkin verran aiempaa yleisemmin, mutta edelleen huomattavalla osalla tuen saajista osa asumismenoista jää asumistukijärjestelmän ulkopuolelle. Näin asumismenojen takia toimeentulotukea saavien määrä ei tule olennaisesti muuttumaan. SOSTE painottaa, että ensisijaisia etuuksia tulisi vahvistaa niin, että toimeentulotuen tarve vähenee. Toimeentulotuen Kela-siirto toivottavasti mahdollistaa jatkossa asumistuen kehittämisen niin, että asumismenojen korvaustasoa yhdenmukaistetaan ja sitä kautta toimeentulotukiasiakkuudet vähenevät.

SOSTE pitää tärkeänä myös sitä, että työnteon kannustavuuteen kiinnitetään lakien uudistamistyössä erityistä huomiota. Asumistukeen tuleva suojaosa on oikeansuuntainen muutos. Toivottavaa olisi, että tämä uudistus tulisi voimaan heti vuoden 2015 alusta uuden lain astuessa voimaan.

Asumisen kalleus vaikeuttaa pienituloisten taloudellista selviytymistä ja haittaa myös työllistymistä erityisesti pääkaupunkiseudulla ja muissa kasvukeskuksissa. Vuokra-asuntoja on kaavoitettava ja rakennettava enemmän. Riittävä asuntotuotanto hillitsee vuokratason nousua ja sillä voidaan helpottaa ihmisten muuttamista työn perässä.